

Програм заштите ваздуха у Републици Србији
за период од 2022. до 2030. Године

-Децембар 2022.-2024. године-

У децембру 2022. године усвојен је Програм заштите ваздуха у Републици Србији за период од 2022. до 2030. године са Акционим планом („Службени гласник РС“, број 140/2022), као важан инструмент националне политике и планирања који се доноси у циљу очувања и побољшања квалитета ваздуха и избегавања, спречавања или смањења штетних последица по здравље људи и животну средину.

Реализација Програма представља дугорочан процес и захтева системски приступ, повезивање свих заинтересованих страна и њихову одрживу дугорочну сарадњу. Приоритет је унапређење квалитета ваздуха које ће се остварити кроз смањење емисија из различитих сектора: енергетике, стационарних постројења за сагоревање, саобраћаја, великих индустријских постројења и пољопривреде.

Општи циљ Програма је смањење штетних утицаја на животну средину и здравље, услед излагања ваздуху лошег квалитета, до 2030. у поређењу са 2015. годином, у исто време ограничавајући штетне утицаје на екосистеме. Да би се општи циљ остварио, Програмом су у циљу побољшања квалитета ваздуха дефинисани посебни циљеви и 17 мера које ће се спроводити кроз реализацију активности.

Посебни циљ 1: Смањење емисија SO₂ за 92% и суспендованих честица PM_{2.5} за 58,3% из сектора енергетике (укључујући саобраћај и индивидуална ложишта) 2030. године у поређењу са 2015. годином

Посебни циљ 2: Смањење емисија загађујућих материја и тешких метала у ваздух из индустријских процеса и употребе производа кроз усаглашавање са BAT AELs

Посебни циљ 3: Смањење емисија NH₃ из сектора пољопривреде за 20,5% у поређењу са 2015. годином

Посебни циљ 4: Промоција преласка на чист ваздух за све

Закључно са 2024. годином:

У оквиру посебног циља 1 постигнут је напредак у правцу успостављања правног оквира кроз припрему нацрта Закона о заштити ваздуха који ће пружити основ за доношење пратећих подзаконских аката. Припремљени су и нацрти подзаконских аката у циљу усаглашавања са захтевима директиве за средња постројења за сагоревање, са захтевима за мала постројења за сагоревање капацитета до 1 MW, као и са захтевима VOC петрол директива. Такође, усвојене су и измене два подзаконска акта: Правилник о изменама Правилника о садржини и изгледу интегрисане дозволе („Службени гласник РС“, бр. 4/24) и Правилник о изменама Правилника о садржини, изгледу и начину попуњавања захтева за издавање интегрисане дозволе („Службени гласник РС“, бр. 4/24), у циљу лакшег попуњавања захтева и израде интегрисане дозволе. Постојења обухваћена Директивом о индустријским емисијама редовно достављају податке у Национални регистар извора загађивања осим предузећа чије су обавезе обухваћене Поглављем V - Посебне одредбе за постројења и активности која користе органске раствараче Директиве о индустријским емисијама. У протеклом периоду започете су и активности на успостављању механизма подршке из јавних средстава за deregистрацију/отпремање старих дизел путничких аутомобила, теретних возила (изузев N3) и аутобуса (који одговарају Euro 1, Euro 2, Euro 3 и Euro I, Euro II и Euro III) у рециклажне центре.

У оквиру посебног циља 2 постигнут је напредак у правцу успостављања правног оквира кроз припрему нацрта Закона о заштити ваздуха који ће пружити основ за потпуно усклађивање националног законодавства са захтевима Поглавља V Директиве о индустријским емисијама.

У оквиру посебног циља 3 постигнут је напредак у правцу успостављања правног оквира кроз доношење Правилника о кодексу добре пољопривредне праксе („Службени гласник РС", број 23/23) којим је ближе прописан кодекс добре пољопривредне праксе, и Правилника о посебним мерама заштите од пожара у пољопривреди („Службени гласник РС", број 107/23) којим се ближе прописију мере заштите од пожара у пољопривреди. Такође, у претходном периоду се интензивно радило на подизању свести о значају поштовања правила добре пољопривредне праксе, развоју кампања за подизање свести о утицају ННЗ на квалитет ваздуха и о мерама за њихово смањење, као и на информисању и ширењу националног кодекса добре пољопривредне праксе, развоју кампања за подизање свести о утицају спаљивања остатака из пољопривреде на квалитет ваздуха, као и о мерама за смањење спаљивања на отвореном.

У оквиру посебног циља 4 у области едукације садржаји из области екологије, којима се стичу знања, развијају вештине и умећа, формирају ставови и ученици оспособљавају за њихову примену у свакодневном животу, присутни су у школским програмима вишеструко, и то у оквиру програмских садржаја обавезних предмета, пројектне наставе и слободних наставних активности, као и у разноврсним ваннаставним активностима, међу којима су нарочито заступљене еколошке секције, али и пројекти које школе реализују самостално или у сарадњи са партнерима из свог окружења (јединица локалне самоуправе, одговарајуће локалне институције и организације). Наведене активности воде развоју утврђених кључних компетенција за целоживотно учење, међу којима су и научне компетенције које укључују и разумевање света природе и способност примене знања и технологије за људске потребе, као и развијању општих међупредметних компетенција, које укључују и одговоран однос према околини. Такође, подржава се стручно усавршавање запослених у установама образовања кроз реализацију програма стручног усавршавања, а по Јавном позиву за избор организатора, реализатора и програма стручног усавршавања од јавног интереса, који су значајни за развој и подизање компетенција запослених у установама образовања и васпитања, а ради обезбеђивања подршке ученицима и родитељима у развоју кључних компетенција, односно остваривању циљева и исхода образовања и васпитања и стварању услова за реализацију пројеката у предшколким установама и основним школама.